

STORTINGET

Innst. 38 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:247 S (2021–2022)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen, Silje Hjemdal, Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Sivert Bjørnstad og Terje Hansen om like konkurransevilkår for servicehandelsnæringen

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tillate at kommunene kan innvilge søknader om salgsbevilling for alkoholholdig drikke klasse 1, også når søknaden kommer fra servicehandelsbedrifter.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Elise Madland, Cecilie Myrseth, Even A. Røed og Truls Vasvik, fra Høyre, Erlend Svandal Bøe, Kristin Ørmen Johnsen og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Senterpartiet, Lisa Marie Ness Klungland og Hans Inge Myrvold, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Marian

Hussein, fra Rødt, Seher Aydar, fra Kristelig Folkeparti, Olaug Vervik Bollestad, og fra Pasientfokus, Irene Ojala, viser til forslaget i Dokument 8:247 S (2021–2022) om å tillate at kommunene kan innvilge søknader om salgsbevilling for alkoholholdig drikke klasse 1, også når søknaden kommer fra servicehandelsbedrifter. Statsråd Ingvild Kjerkol har uttalt seg om forslaget i brev til komiteen av 1. juni 2022. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen. Komiteen viser til at den mottok fire skriftlige høringsinnspill fra næringen, som støtter forslaget.

Komiteen viser til at formålet med alkoholloven er i størst mulig utstrekning å begrense både de individuelle og samfunnsmessige skader som alkoholforbruk kan medføre.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at alkoholholdige drikkevarer ikke er en vanlig vare på lik linje med andre varer som selges i dagligvarebransjen. Det er strengt regulert hvem som skal kunne selge alkohol, og alkohol kan gi skader og problemer for den som drikker, pårørende, arbeidsliv og samfunn.

Flertallet merker seg at alkoholforskriften § 3-4 har fastsatt forbud mot å gi salgsbevilling for alkoholholdig drikke til bensinstasjoner og kiosker. Regelverket har til hensikt å begrense tilgjengeligheten til alkohol, her ved å begrense antall utsalgssteder.

Flertallet viser til alkoholforskriften § 3-4, som har fastsatt forbud mot å gi salgsbevilling for alkoholholdig drikke til bensinstasjoner og kiosker, hvor hensikten er å begrense tilgjengeligheten til alkohol ved å begrense antall steder forbruker kan kjøpe alkohol. Flertallet støtter opp om statsrådets syn på ikke å åpne opp i regelverket for at servicehandelsnæringen, slik som ben-

sinstasjoner og kiosker, kan selge alkoholholdig drikke. Dette da forslaget ikke vil kunne begrense forekomsten av alkoholrelaterte skader og problemer.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientforum, mener at det er viktig å videreføre en restriktiv alkoholpolitikk. Dette flertallet viser til at det innebærer at en opprettholder de virkemidler som begrenser tilgjengeligheten av alkoholholdig drikke, slik at en begrenser totalforbruket av alkohol i befolkningen. Dette flertallet mener som statsråden at man ved å åpne for salg av alkoholholdig drikke fra servicehandelsbedrifter oppnår det motsatte, å øke tilgjengeligheten. Dette flertallet viser også til at statsråden bemerker at alkohol ikke er en vare på lik linje med andre varer som selges i dagligvarebransjen. Salg av alkohol er strengt regulert, da alkohol kan medføre skader og problemer for den som drikker, pårørende, arbeidsliv og samfunn. Alkoholloven er ment å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti, registrerer at regjeringens uttalte mål i Hurdalsplattformen er å videreføre en restriktiv alkoholpolitikk. Her vektlegger en å begrense tilgjengeligheten av alkoholholdig drikke og dermed begrense totalforbruket av alkohol i befolkningen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til høringsinnspillene, der samtlige bensinstasjoner peker på at dagligvarebransjen har et stort konkurransefortrinn, da dagligvarekjedene har anledning til å selge alkoholholdig drikke gruppe 1. Disse medlemmer vil samtidig påpeke at utviklingen blant bensinstasjoner har vært stor de siste tiårene. Bensinstasjoner tilbyr ofte de samme varene som dagligvarebutikkene. Disse medlemmer mener derfor dagens lovverk har blitt utdatert og ikke er tilpasset dagens situasjon i servicehandelsnæringen. Disse medlemmer viser til at flere etablerte dagligvarekjeder har drivstoffpumper på sine områder, noe som poengterer likheten mellom bensinstasjonene og dagligvarekjedene. Disse medlemmer viser til tall fra Statistisk sentralbyrå som viser at 80,9 pst. av all reising skjer med personbil, inkludert reising til butikk og dagligvarehandel.

Disse medlemmer mener tilrettelegging for et fullverdig dagligvaretilbud på bensinstasjonene særlig vil komme distriktene til gode. Disse medlemmer påpeker at det eksempelvis kan være markedsgrunnlag for å etablere en bensinstasjon uten at det er grunnlag

for å etablere en dagligvarebutikk, eller omvendt. Disse medlemmer mener derfor tilrettelegging for et helhetlig tilbud gjennom å tillate salg av alkoholholdig drikke gruppe 1 på bensinstasjon vil styrke markedsgrunnlaget og muligheten for å etablere dagligvaretilbud og arbeidsplasser i distriktene.

Disse medlemmer mener at konkurranse på like vilkår er en forutsetning for å ha et velfungerende næringsliv, og at eventuelle forfordelinger skal ha spesielle strategiske begrunnelser. Disse medlemmer mener det ikke finnes en slik begrunnelse for at kun dagligvarehandler skal kunne selge alkoholholdig drikke gruppe 1.

Disse medlemmer mener at dette i tillegg til å være en helse- og alkoholpolitisk sak også i høyeste grad er en næringspolitisk sak. Med bakgrunn i dette mener disse medlemmer at saken bør oversendes til næringskomiteen for uttalelse.

Disse medlemmer viser til at lokalpolitikere i kommunestyre og bystyre over hele landet er vant til å ta store avgjørelser. Stortinget lar lokalpolitikere ta avgjørelser om skole, helsetilbud, barnevern og skjenkebevilling for å nevne noe. Disse medlemmer stiller seg undrende til hvorfor enkelte skulle mene at lokalpolitikere ikke skulle evne å ta gode avgjørelser om hvorvidt servicehandelen skulle få salgsbevilling eller ikke. Disse medlemmer viser til at det er det enkelte kommunestyret som kjenner sitt nærrområde best og bør kunne ta disse avgjørelsene. De ulike kommunene vil sannsynligvis ta ulike avgjørelser ut ifra hva som er best for sin kommune.

Disse medlemmer mener fysiske arbeidsplasser for unge er svært viktig. Muligheter i arbeidslivet er viktig for samfunnet, men også for individet. Dette gir egen inntekt, autonomi og fellesskap. Disse medlemmer viser til Circle K sitt hørings svar, hvor de skriver at nå er 60 pst. av de ansatte på de egeneide stasjonene under 25 år og sannsynligvis i sin første jobb. Dette viser hvor viktig bensinstasjonene er i arbeidslivet.

Disse medlemmer mener det har blitt vanskeligere og vanskeligere å se forskjell på dagligvarebutikk, kiosk, bensinstasjon og lignende. Disse medlemmer forstår ikke hvorfor en dagligvarebutikk kan tilby lading og drivstoff, og hvorfor en kiosk eller en bensinstasjon ikke kan tilby et komplett dagligvareutvalg. Disse medlemmer merker seg at bransjen ikke ber om at konkurrentene i dagligvarebransjen skal miste retten til å tilby lading eller drivstoff, men kun ber om å få konkurrere på like vilkår. Disse medlemmer viser til at alle politiske partier har ønsket å øke konkurransen i dagligvaremarkedet. Bransjen har gjennom media og muntlige og skriftlige høringer gjennom mange år gitt tydelig beskjed om ønsket om å utfordre dagligvarebransjen og dermed øke konkurransen, men at de trenger muligheten til å tilby et komplett vareutvalg.

Disse medlemmer merker seg også at et av argumentene imot at bensinstasjoner skal kunne selge alkohol, er at kunder kjører bil til bensinstasjonen. Veldig mange kjører også bil til dagligvarebutikken. Disse medlemmer mener derfor at dette argumentet faller på sin egen urimelighet.

Disse medlemmer viser til at enkelte ikke ønsker å øke tilgjengeligheten av alkohol. Det kan man derimot løse på andre måter enn ved å ha ulike konkurransevilkår. Disse medlemmer viser til at antall salgsbevillinger har økt fra 4 200 i 2009 til 4 648 i 2020 ifølge Folkehelseinstituttet. Dette viser at dagens regelverk ikke sikrer intensjonen om å begrense antall utsalgssteder, men kun hindrer enkelte aktører fra å konkurrere på like vilkår. Disse medlemmer mener at dersom man skal begrense tilgjengeligheten av alkohol, bør dette gjøres på en næringsnøytral måte.

Disse medlemmer mener det hemmer konkurranse at bransjen ikke har anledning til å konkurrere på like vilkår, og at det er kommunene selv som bør få bestemme om bensinstasjoner skal kunne selge alkohol.

Disse medlemmer fremmer på bakgrunn av dette følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tillate at kommunene kan innvilge søknader om salgsbevilling for alkoholholdig drikke klasse 1, også når søknaden kommer fra servicehandelsbedrifter.»

Disse medlemmer viser til at bransjen gjennom sine høringssvar også har pekt på en alternativ løsning. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan servicehandelen kan konkurrere på like vilkår med dagligvarehandelen uten at det fører til økt tilgjengelighet av alkohol.»

Disse medlemmer mener at dette vil sikre økt kunnskap og er noe alle bør kunne støtte uansett hva man mener om norsk alkoholpolitikk.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen tillate at kommunene kan innvilge søknader om salgsbevilling for alkoholholdig drikke klasse 1, også når søknaden kommer fra servicehandelsbedrifter.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan servicehandelen kan konkurrere på like vilkår med dagligvarehandelen uten at det fører til økt tilgjengelighet av alkohol.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:247 S (2021–2022) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Morten Stordalen, Silje Hjemdal, Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Sivert Bjørnstad og Terje Hansen om like konkurransevilkår for servicehandelsnæringen – vedtas ikke.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 27. oktober 2022

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Tove Elise Madland

ordfører

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteén
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref
2022/2230

Vår ref
22/2195-

Dato
1 juni 2022

Dokument 8:247 S - Representantforslag om like konkurransevilkår for servicehandelsnæringen¹

Jeg viser til brev av 19. mai 2022 der Helse- og omsorgskomiteén ber om min uttalelse til representantforslaget fra Morten Stordalen, Silje Hjemdal, Hans Andreas Limi, Terje Halleland, Sivert Bjørnstad og Terje Hansen om like konkurransevilkår for servicehandelsnæringen i Dokument 8:247 S (2021-2022).

Innledningsvis vil jeg vise til at alkoholholdige drikkevarer ikke er en vanlig vare på lik linje med andre varer som selges i dagligvarebransjen. Bakgrunnen for at det er strengt regulert hvem som skal kunne selge alkohol, er at alkohol kan medføre skader og problemer for den som drikker, pårørende, andre tredjepersoner, arbeidslivet og for samfunnet. Formålet bak alkoholloven er i størst mulig utstrekning å begrense de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære.

Forbudet mot å gi salgsbevilling for alkoholholdig drikk til bensinstasjoner og kiosker er fastsatt i alkoholforskriften § 3-4. Bestemmelsen har til hensikt å begrense tilgjengeligheten til alkohol, ved å begrense antall steder forbrukerne kan få tilgang til å kjøpe alkohol. «Bensinstasjon» er i bestemmelsen definert som «utsalgssted som i det vesentlige selger bensin, olje og andre varer som er nødvendig for drift av eller vedlikehold av motorkjøretøyer og motorbåter». «Kiosk» er definert som «utsalg som i det vesentlige selger kioskvarer».

Jeg ser at det er en utvikling i servicehandelsnæringen ved at bensinstasjoner og kiosker i noen lokalsamfunn fungerer som dagligvarebutikker. Bevillingsmyndigheten, altså kommunene, må foreta en helhetsvurdering av det enkelte utsalgssted ved behandling av søknad om bevilling for salg av alkoholholdig drikk gruppe 1. Jeg viser til Helsedirektoratets rundskriv om alkoholforskriften hvor det fremgår at det i vurderingen av om omsetningsstedet

må betraktes som bensinstasjon eller dagligvarebutikk, er sentralt hvilke vareslag bruttoomsættningen er knyttet til og hva slags type virksomhet utsalgsstedet etter en helhetsvurdering fremstår som.

I Hurdalsplattformen er det slått fast at regjeringen vil videreføre en restriktiv alkoholpolitikk. Det innebærer blant annet å opprettholde virkemidler som begrenser tilgjengeligheten av alkoholholdig drikk og dermed begrenser totalforbruket av alkohol i befolkningen. Ved å åpne for salg av alkoholholdig drikk fra servicehandelsbedrifter som må anses som bensinstasjon eller kiosk etter alkoholforskriften, vil man oppnå det motsatte – nemlig å øke tilgjengeligheten.

Hva gjelder utlevering av alkoholholdige drikkevarer som er bestilt over internett, stiller dette seg annerledes enn salg av alkohol over disk ved at forbrukeren allerede har gjennomført handelen før bensinstasjonen oppsøkes. Dersom regelverket skulle åpnet for salg av alkoholholdig drikk på bensinstasjoner, ville det medført at også de som ikke på forhånd har tatt et aktivt valg om å kjøpe alkohol vil få tilbud om det. Dette er ikke i tråd med formålet om å begrense tilgjengeligheten til alkohol som ligger til grunn for forbudet i alkoholforskriften mot å gi salgsbevilling for alkoholholdig drikk til bensinstasjoner og kiosker.

Jeg kan derfor ikke støtte forslaget om åpne opp i regelverket for at bensinstasjoner og kiosker skal kunne få bevilling til salg av alkoholholdig drikk. Forslaget vil svekke et viktig virkemiddel for å begrense forekomsten av alkoholrelaterte skader og problemer.

Med hilsen

Ingvild Kjerkol

